

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 472991/22

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב דניאל אדרי — אב"ד, הרב אייל יוסף, הרב דוד בר שלטון

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד טליה שקולניק־קרייר)
נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד קרלוס קנכט)

הנדון: כתובה, המוחזקות בה ושיערוך כתובה שנקובות בה לירות

פסק דין

בפנינו תביעת כתובה.

הצדדים היו נשואים כדמו"י כארבעים שנה — מיום ח' בניסן תשל"ב (22.3.1972) — מהן שלושים שנה בפירוד. מנישואים אלו נולדו ארבעה ילדים כולם בגירים. בפני בית הדין התקיימו דיונים רבים במשך שלושים שנה בהרכבים שונים.

בפני הרכב בית הדין דנן הופיעו הצדדים בתביעת הגירושין של הבעל ובתביעת הכתובה של האישה. סך הכתובה 126,000 לירות. הרכב בית הדין דנן חייב את הצדדים להתגרש לאור הפירוד הארוך ולאור היחסים המתוחים שביניהם. הצדדים התגרשו בבית הדין ביום י"א כסלו תשע"ג (26.11.2012) כשהם מסכימים שהדיונים בתביעת הכתובה יתקיימו לאחר סידור הגט ולאחר ההכרעה בתביעות שהגישו זה נגד זה בבית המשפט.

באמצע כתיבת פסק דין זה נמסר לבית הדין כי הבעל הלך לעולמו.

לבקשת ב"כ האישה התקיים דיון לאחר הודעה זו. ב"כ האישה טענה כי לאיש חובות למוסד לביטוח לאומי ולנושים שונים המבקשים לעקל את חלקו בדירה ולכן היא מבקשת:

א. שבית הדין יפסוק כי האישה זכאית לכתובה ותגבה אותה מחלקו של הבעל בדירה.

ב. עוד יפסוק בית הדין כי סך הכתובה — 126,000 לירות שווה ערך למחצית הדירה ברחוב

[...]

עובדות והליכים

בית הדין עיין בתיקי הצדדים הנמצאים בארכיון בית הדין. תחילתו של הסכסוך בבקשה משותפת לגירושין שהגישו הצדדים בשנת תשמ"א (1981), הצדדים לא הופיעו ובית הדין סגר את התיק.

ביום י"ט באייר תשמ"ב (12.5.1982) הגישה האישה תביעת גירושין ובקשה למתן צו הרחקה נגד הבעל. הבעל לא הופיע לדיון. לטענת האישה, הצדדים היו נשואים (או) כעשר שנים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולהם ארבעה ילדים, הבעל התעמר בה, רעה בשדות זרים ואף הפליא בה את מכותיו וגרם לה חבלה בעין. לדבריה, מיד לאחר המקרה עזבה את הבית למשך שבוע.

בית הדין קבע מועד לדיון ליום ג' בסיוון תשמ"ב (25.5.1982), הבעל לא הופיע ובית הדין הוציא נגדו צו הרחקה האוסר עליו להיכנס לדירת הצדדים ברחוב [...] בפועל הבעל נשאר בבית ועזב רק לאחר כמה חודשים ומאז לא חזר הביתה.

האישה זנחה את תביעת הגירושין אולם הגישה תביעה למזונות ילדים. הבעל לא הופיע גם לדיון זה. בית הדין פסק לאישה מזונות עבור הילדים במעמד צד אחד. הבעל לא שילם והאישה גבתה את תשלום מזונות הילדים באמצעות המוסד לביטוח לאומי. הבעל צבר חובות למוסד לביטוח לאומי ולרשויות שונות ולנושים שונים, ההוצאה לפועל החלה לעקל מקצת מהמטלטלים שהיו בבית האישה. ביום א' בניסן תשמ"ג (15.3.1983) החלה האישה לנהל תביעות נגד הבעל ונגד הוצאה לפועל בבקשה לפסק דין הצהרתי כי המטלטלים שנמצאים בבית שייכים לה ולא לבעל. בית המשפט נעתר לבקשתה והכריז כי המטלטלים הנמצאים בבית האישה שייכים לה.

ביום כ"ה בניסן תשמ"ו (4.5.1986) הגיש הבעל תביעת גירושין. בכתב התביעה כתב הבעל כי עזב את הבית ארבע שנים קודם והוא משלם מזונות לילדים בסך 200 ש"ח דרך המוסד לביטוח לאומי. לדבריו, היה מוכן לוותר על חלקו בדירה אם יעברו הבנות לקיבוץ והבנים לפנימייה והמזונות ישולמו ישירות למוסדות החינוך. נקבע דיון ליום י"ז באלול תשמ"ו (21.9.1986). כמה ימים קודם לדיון הגיש הבעל בקשה לדחיית מועד הדיון. לדבריו, ביום זה היה אמור להימצא בשירות מילואים. נקבע דיון למועד אחר. גם במקרה זה לא הופיעו הצדדים לדיון וזנח את תביעת הגירושין.

ביום כ"ט בטבת תשנ"א (15.1.1991) הגישה האישה תביעה להגדלת מזונות הילדים. לדבריה, הבעל לא שילם לה מזונות עבור הילדים. ביום י"א באדר תשנ"א (25.2.1991) התקיים דיון, האישה הופיעה אך הבעל לא הופיע. בית הדין קבע דיון נוסף ליום ט' בניסן תשנ"א (24.3.1991) ולזמן את הבעל בצו הבאה. ביום ט' בניסן תשנ"א (24.3.1991) הופיעה האישה והבעל לא הופיע. נקבע דיון נוסף ליום כ"ג באייר תשנ"א (7.5.1991) גם אז לא התייצב הבעל בבית הדין ומשום כך בית הדין נעתר לבקשת האישה להגדלת מזונות הילדים וקבע מזונות בסך 1,000 ש"ח.

חובות הבעל למוסד לביטוח לאומי ולנושים שונים הלכו ותפחו. נושים רבים הגישו תביעות נגד הבעל. בשנת 2010 ניהל הבעל הליכים לפשיטת רגל בבית המשפט בטענה שהוא אדם חולה שאינו יכול לעבוד. נגדו נהלה האישה הליכים לביטול פשיטת רגל – להוכיח כי הבעל הוא אדם בריא ואף עובד ומרוויח יפה. טענת האישה הייתה שאם יתקיים הליך הפש"ר הרי שתהיה היא חשופה לתביעות הנושים והדבר היחיד שממנו יוכלו לגבות יהיה חלקו של הבעל בדירת הצדדים. בתאריך ט' באדר א' תשע"ד (9.2.2014) ביטל בית המשפט את הליך הפש"ר של הבעל וחובות הבעל חזרו לרבוץ עליו.

ביום י"ח באדר ב' תשע"א (24.3.2011) לאחר כשלושים שנה של פירוד, חידש הבעל את תביעת הגירושין.

ביום כ"ו בתשרי תשע"ב (24.10.11) הגישו הצדדים תביעות הדדיות לבית המשפט. האישה הגישה תביעה לפסק דין הצהרתי שלפיו היא הבעלים היחידים של הדירה ברחוב [...],

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הואיל ולדבריה שילמה היא לבדה כל השנים את המשכנתה על הדירה. הבעל הגיש תביעה לדמי שימוש ראויים בגין שימוש האישה בחלקו בדירה.

ביום כ"ז בשבט תשע"ב (20.2.12) הגישה האישה תביעה לכתובה.

בתביעת הגירושין של הבעל התקיימו כמה דיונים. הבעל עמד על תביעתו לגירושין, האישה הסכימה להתגרש אולם התעקשה שלא לסדר גט עד לאחר שהבעל ישלם לה את כתובתה ועד לאחר הכרעת בית המשפט בתביעות ההדדיות. בית הדין לא נכנס לטענות הצדדים וחייב את האישה להתגרש לאור הפירוד הארוך ולאור ההתנהגות הקיצונית של הצדדים זה כלפי זה. הצדדים התגרשו בבית הדין ביום י"א בכסלו תשע"ג (26.11.2012) כשהם מסכימים שהדיונים ושההכרעה בתביעת הכתובה יתקיימו לאחר סידור הגט, ולאחר החלטות בית המשפט בתביעות ההדדיות.

היחסים בין הצדדים היו קשים במיוחד, בנם של הצדדים ביקש מבית המשפט בדיקת רקמות לאור טענת הבעל כי הבן אינו בנו. ביום כ"ג באלול תשע"א (22.9.2011) נעתר בית המשפט לבקשת הבן וערך בדיקת רקמות. התוצאה הייתה כי הבן הוא אכן בנו של האב.

בתאריך י"ג בשבט תשע"ד (14.1.2014) דחה בית המשפט את תביעת האישה לפסק דין הצהרתי לפיו היא הבעלים היחידים של הדירה ברחוב [...] הואיל והאישה התקשתה להוכיח את טענותיה. גם את תביעת הבעל לדמי שימוש דחה בית המשפט.

בתביעת הכתובה התקיימו כמה דיונים. הצדדים הגישו סיכומים.

הצדדים חלוקים בדעותיהם מדוע עזב הבעל את הבית. האישה טענה כי הבעל היה מתעמר בה, רועה בשדות זרים ואף מפליא בה את מכותיו, התנהגותו הייתה חסרת אחריות כלפי המשפחה. האישה תיארה מסכת חיים קשה רוויה בסכסוכים ומריבות כך שנאלצה להוציא צו הרחקה נגד הבעל. בפועל הבעל עזב את הבית רק לאחר כמה חודשים ולטענת האישה – לטובת נשים אחרות.

לבעל גרסה שונה מזו של האישה. לדבריו, בתחילת שנות ה-80 החלה האישה לצאת ל"בר" פלוני שהיה ממוקם ב[...], תוך שהיא מזניחה את הטיפול בבית ובילדים. לדבריו אסר עליה להיכנס ל"בר" זה אולם האישה המשיכה במעשיה. ומשום כך החל משבר בחיי הנישואים ומריבות קשות. לדברי הבעל האישה עירבה את אחיה בסכסוך והם נקטו נגדו באלימות קשה עד שנאלץ לעזוב את [העיר] האישה טענה כי הייתה עובדת במקום.

דיון

הצדדים היו נישואים ארבעים שנה כשהם פרודים שלושים שנה. כל אחד מהצדדים הגיש תביעת גירושין שנזנחה על ידו במשך שנים רבות. נכון להיום הצדדים התגרשו וקיימת תביעת האישה לכתובה. כל אחד טוען כי השני אשם בפירוד והרס חיי המשפחה. שני הצדדים התקשו להוכיח את טענותיהם מאחר שעברו שנים רבות, למעט טענת האישה על צו הרחקה שהוציא בית הדין נגד הבעל בשנת 1982.

כשכפני בית הדין תביעת כתובה, שורת הדין נותנת כי הבעל חייב בכתובת אשתו אלא אם כן יוכיח אחרת. על בית הדין מוטל לדון ולברר אם האישה הפסידה את כתובתה לאור טענות הבעל. בנדון דידן טענות הצדדים אחד כלפי השני לא הוכחו, והיום ודאי שאי אפשר להוכיח אותם, ואם כך הרי שאי אפשר לדון בטענות הצדדים שנטענו בעבר. בפנינו עמדה תביעת הבעל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לגירושין ותביעת האישה לכתובה. והואיל וכך הרי האישה מוחזקת בשטר כתובתה הואיל ולא הוכח שהפסידה כתובתה.

מי מוחזק בכתובה

נוסיף: קיימת מחלוקת הפוסקים מי מוחזק בכתובה, האישה – המוחזקת בשטר הכתובה, או הבעל – המוחזק בכספים, ושורת הדין לומר שהמוציא מחברו עליו הראיה. אולם בנדון דידן באמצע כתיבת פסק דין זה התבשר בית הדין כי הבעל הלך לעולמו. נמצא שתביעת האישה עומדת כעת נגד עזבונו של הבעל דהיינו חלקו בדירה. והואיל והאישה מוחזקת בכתובתה והבעל למרבה הצער כבר לא מוחזק בכספו, הרי שבית הדין סבור שהאישה המוחזקת בכתובתה רשאית לגבות את כתובתה מעזבונו של הבעל. ואף אם נאמר שבניו של האב ירשו את חלקו, מכל מקום בבית הדין ביקשו הבנים להעביר את חלקם לאמם.

שווי הכתובה

הסך הכתוב בכתובה הוא 126,000 לירות. יש לדון כיצד להעריך את שווי הכתובה נכון להיום. כבר כתבתי בפסק דין אחר כי יש כמה שיטות להעריך את הכתובה נכון להיום. נושא זה נדרש רבות בספרי האחרונים החל בשו"ת מהרי"ט ומהרשד"ם ועד אחרוני זמננו מהם בפד"רים ובחוברות שיצאו לאור בשנים האחרונות. אציין בקצרה שישנן בנושא זה כמה שיטות מרכזיות:

- א. גישה הגורסת כי אין להצמיד את סכום הכתובה כלל והבעל חייב רק ב־12.6 ש"ח.
- ב. גישה שנייה, של הצמדת הסכום הקובע בכתובה לדולר ארה"ב. ביום החתונה שוויין של 126,000 לירות היה כ־80,000 דולר ובתחשיב נכון להיום השווי כ־300,000 ש"ח.
- ג. גישה שלישית, של הצמדת הסכום הקובע למדד יוקר המחיה, ולפי חישוב זה שווי הכתובה נכון להיום כ־700,000 ש"ח.
- ד. גישה רביעית: יש לחייב את אותו סכום שהתחייב הבעל, במטבע של אותה תקופה, למטבע הנוהגת בימינו, כלומר התחייבות הבעל דאז ב־126,000 היא התחייבות כיום בסך של 126,000 ש"ח.
- ה. גישה חמישית, המפשרת בערך ההצמדה – שוקלים את השערוך בכפוף לנסיבותיו של כל מקרה.
- ו. גישה שישית: שיערוך לפי עיקר כתובה שיעור מאתיים זוז.
- ז. גישה שביעית שיערוך לפי שיעור פרנסה לשנה.

כסיכום של הדעות כתבו הפוסקים שיש לפשר בין הצדדים, ראה תשובת מהרי"ט (אה"ע סימן ב) בשם תשובות ראנ"ח שכך היה מנהג הדיינים בארצו, וקבעו זאת הדיינים בתור תקנה לטובת בעלי הדין. תקנה זו הידועה בפוסקים בשם תקנת הראנ"ח, הובאה בהרבה פוסקים, במיוחד מגדולי ספרד, הלכה למעשה – ראה בספר מלווה ה' (לרב משה לוי זצ"ל, פרק טו סעיף י ובהרחבה בהערות 33–38) שאסף את כל השיטות וציין שפשרה זו קיבלה את הסכמת חכמי ספרד וחלק מרבני אשכנז.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכן מצאתי באוסף פסקי דין (ורהפטיג, חלק א עמודים לח–לט) שכך נהגו הרה"ר לפשר כאשר היה פיחות במטבע. ואין חילוק בין מלווה לכתובה וכמו שכתבו מהרי"ט והחתם סופר וכן רבים מן הפוסקים שהביאו את תקנות הראנ"ח.

בנידון דידן סך הכתובה 126,000 לירות: על פי גישה א' שאין להצמיד כלל חייב הבעל 12.6 ש"ח. על פי גישה ב' – הצמדה לדולר חייב הבעל 80,000 דולר – לפי שווי דולר 40 אגורות ביום הנישואים – השווים היום כ־300,000 ש"ח. על פי גישה ג' – הצמדה למדד – חייב הבעל 700,000 ש"ח. על פי גישה ד' הוא חייב 126,000 ש"ח. על פי גישה ה' יש לפשר. על פי גישה ו' – שיערוך לעיקר כתובה כבר כתבתי בתשובה אחרת שאינו עולה על סך של 450 ש"ח לספרדים ואינו עולה על סך של 3,600 ש"ח לאשכנזים. על פי גישה ז' – פרנסה לשנה – כתב הרב דיכובסקי שיש לתקן שווי עד 120,000 ש"ח.

ואם כך הם פני הדברים הרי שאם נפשר מסך של 700,000 ש"ח לסך הנמוך יותר הרי ששווי הכתובה יכול לנוע בין 350,000 ש"ח לבין 400,000 ש"ח. והואיל ושווי ערך הדירה ברחוב [...] נע בין 500,000 ש"ח לבין 600,000 ש"ח הרי ששווי הכתובה ודאי שווה ליותר מערך מחצית מהדירה.

למסקנה

- א. האישה זכאית לכתובתה.
- ב. האישה זכאית לגבות את כתובתה מעיזבוננו של הבעל לרבות מחלקו בדירה ברחוב [...]
- ג. על פי פסק דין זה רשאית האישה לפנות לרשם המקרקעין ולרשום את הדירה ברחוב [...] על שמה בשלמות.

הרב אייל יוסף

מצטרף לפסק הדין של הרה"ג אייל יוסף.

הרב דוד בר שלטון

מצטרף לפסק הדין.

הרב דניאל אדרי – אב"ד

נפסק כאמור לעיל.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ד בתשרי התשע"ז (26.10.2016).

הרב דוד בר שלטון

הרב אייל יוסף

הרב דניאל אדרי — אב"ד